

Dosarul nr. 2ra-707/23
2-21140723-01-2ra-22052023

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (N. Arabadji)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (A. Pahopol, R. Pulbere, A. Malîi)

Î N C H E I E R E

25 octombrie 2023

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența:

Președinte, judecător
judecători

Aliona Miron
Oxana Parfeni
Ion Malanciuc

examinând admisibilitatea recursului declarat de reprezentantul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Alexandru Vicol,

în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Valeriu Cernalev împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova privind constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile și repararea prejudiciului moral,

împotriva deciziei din 07 februarie 2023 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 21 septembrie 2021 Valeriu Cernalev, reprezentat de avocatul Marcela Mariș, a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al R. Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile și repararea prejudiciului moral în mărime de 100 000 de lei, precum și compensarea cheltuielilor de judecată în mărime de 3 000 de lei.

În motivarea acțiunii reclamantul a susținut că, la 11 mai 2012 s-a adresat în instanța de judecată cu cerere de chemare în judecată împotriva SA „Baza de Transport Auto-29 Șoldănești” cu privire la repararea prejudiciului material și compensarea cheltuielilor de judecată.

Prin încheierea Judecătoriei Șoldănești din 31 mai 2013, cauza civilă a fost suspendată până la devenirea irevocabilă a hotărârii pe o cauză conexă, iar prin încheierea Judecătoriei Șoldănești din 28 ianuarie 2015, procesul a fost reluat.

Prin încheierea protocolară a Judecătoriei Șoldănești din 04 martie 2015 a fost atras în calitate de coreclamant, Grigore Galbura.

Ulterior, prin încheierea Judecătoriei Șoldănești din 17 iunie 2015, cererea de chemare în judecată înaintată de Valeriu Cernalev, coreclamant Grigore Galbura împotriva SA „Baza de Transport Auto-29 Șoldănești” a fost scoasă de pe rol, din motiv că Valeriu Cernalev și avocatul său, Marcela Roșca Mariș nu s-au prezentat în

ședința de judecată și nu au comunicat instanței motivele neprezenței lor, iar prin încheierea Judecătorei Șoldănești din 08 aprilie 2016 a fost anulată încheierea Judecătorei Șoldănești din 17 iunie 2015 privind scoaterea de pe rol a cererii de chemare în judecată.

Prin hotărârea Judecătorei Orhei, sediul Șoldănești din 14 noiembrie 2018 a fost admisă cererea de chemare în judecată înaintată de Valeriu Cernalev și Grigore Galbura împotriva SA „Baza de Transport Auto-29 Șoldănești”, intervenient accesoriu Gheorghe Muștuc. S-a încasat de la SA „Baza de Transport Auto-29 Șoldănești” în beneficiul lui Valeriu Cernalev suma de 114 103,19 lei, cu titlu de prejudiciu material, dobânda de întârziere în mărime de 90 959 de lei, și compensarea cheltuielilor de judecată în sumă de 22 974,09 de lei, iar în total suma de 228 036,28 de lei. S-a încasat de la SA „Baza de Transport Auto-29 Șoldănești” în beneficiul lui Grigore Galbura cheltuielile de judecată în mărime de 11 770,80 de lei.

A menționat că, invocând dezacordul cu hotărârea primei instanțe, SA „Baza de Transport Auto-29 Șoldănești” a declarat apel, iar prin decizia Curții de Apel Chișinău din 20 iunie 2019 a fost admis apelul depus de SA „Baza de Transport Auto-29 Șoldănești”, a fost casată hotărârea Judecătorei Orhei, sediul Șoldănești, din 08 aprilie 2016 și încheierea din 08 aprilie 2016, și a fost emisă o nouă încheiere prin care, cererea depusă de Valeriu Cernalev privind anularea încheierii Judecătorei Orhei, sediul Șoldănești din 17 iunie 2015, prin care a fost scoasă cererea de pe rol, a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 22 ianuarie 2020 a fost admis recursul declarat de Grigore Galbura, s-a casat decizia Curții de Apel Chișinău din 20 iunie 2019 și a fost restituită cauza la rejudecare în instanța de apel.

Rejudecând cauza, prin decizia Curții de Apel Chișinău din 02 iulie 2020 a fost admis apelul declarat de SA „Baza de Transport Auto-29 Șoldănești”, a fost casată hotărârea Judecătorei Orhei, sediul Șoldănești din 08 aprilie 2016 și a fost emisă o nouă hotărâre, prin care a fost respinsă, ca fiind neîntemeiată acțiunea.

Împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 02 iulie 2020, au declarat recurs atât Grigore Galbura, cât și Valeriu Cernalev, reprezentat de avocatul Marcela Mariș, iar prin decizia Curții Supreme de Justiție din 24 martie 2021, recursurile au fost admise, casată decizia Curții de Apel Chișinău din 02 iulie 2020 și a fost menținută hotărârea Judecătorei Orhei, sediul Șoldănești din 14 noiembrie 2018.

Reclamantul a susținut că, cauza civilă enunțată supra a fost examinată de instanțele naționale timp de 8 ani și 10 luni, dintre care din anul 2012–până în 2018 în instanța de fond, iar începând cu anul 2016, instanța de fond a admis nejustificat nenumărate amânări neîntemeiate ale pârâtului.

În esență, cauza civilă nu a fost extrem de complexă, iar amânarea examinării cauzei a rezultat din comportamentul părții opuse, fiind defavorabil pentru reclamant.

Instanța de judecată a tolerat de nenumărate ori amânarea examinării cauzei din cauza avocatului SA „Baza de Transport Auto-29 Șoldănești”, or, acesta în mod abuziv înainta diverse cereri/demersuri, care au fost admise de instanță, inclusiv cererile de amânare care nu erau însoțite de probe.

Indică că, la ședința de judecată din 14 februarie 2017, SA „Baza de Transport Auto-29 Șoldănești” a solicitat efectuarea expertizei repetate, iar instanța de judecată a dispus efectuarea expertizei, deși cu certitudine se cunoștea că, repararea prejudiciului material cauzat automobilului, ca urmare a accidentului rutier a avut loc în anul 2009 și este evident că din anul 2009 până în prezent, automobilul a fost supus expertizei, după care a fost reparat, or, orice bun cu trecerea timpului își pierde valoare, inclusiv se ține cont și de uzura acestuia. Dosarul a fost restituit de la expertiză în luna septembrie 2017, indicându-se că aceasta nu poate fi efectuată, deoarece nu a fost prezentat automobilul. După reluarea examinării cauzei, din nou reprezentantul pârâtului a solicitat amânarea examinării cauzei, pentru a face cunoștință cu răspunsul expertului, iar instanța de judecată neîntemeiat a admis cererea și a amânat ședința de judecată.

Respectiv, consideră reclamantul că, instanța de judecată a admis neîntemeiat tergiversarea examinării cauzei.

De altfel, conform proceselor-verbale ale ședințelor de judecată din anul 2012 până în 2014, majoritatea ședințelor de judecată au fost amânate la demersurile părții pârâte, iar la 31 mai 2013, pârâtul a solicitat suspendarea examinării cauzei, instanța dispunând admiterea cererii, suspendare ce a durat mai mult de un an de zile.

A remarcat că, ședințele de judecată din 19 decembrie 2014, 13 martie 2015, 07 aprilie 2015, 25 august 2015, 29 septembrie 2015, 11 decembrie 2015, 08 februarie 2016, 26 aprilie 2016, 29 iulie 2016, 08 noiembrie 2016, 05 septembrie 2017, 29 septembrie 2017, 23 octombrie 2017, 13 decembrie 2017, 16 ianuarie 2018 au fost amânate exclusiv la cererea părții pârâte, fapt confirmat prin informația preluată de pe site-ul instanței de judecată.

La fel, au fost depuse cereri de accelerare a examinării cauzei, însă acestea au fost respinse fără o anumită motivație credibilă.

Prin urmare, la examinarea cauzei civile, instanța de judecată nu a întreprins măsurile necesare de a pune capăt abuzului de drept exercitat de oponentii săi, iar intervale lungi de timp între ședințele de judecată prestabilite nu au avut careva justificare credibilă.

Susține că, prin examinarea într-un termen disproporționat de lung a cauzei civile intentate, a fost prejudiciat moral, estimând această pagubă la suma de 100 000 de lei, care reprezintă o satisfacție echitabilă, reieșind din durata termenului de 8 ani și 10 luni de examinare (mai 2012–martie 2021), dintre care 7 ani, doar în prima instanță. Or, încălcarea termenului rezonabil de examinare a cauzei nu-i poate fi imputat reclamantului, aceasta deoarece din cauza amânărilor nejustificate ale părții pârâte și admiterea diverselor cereri/demersuri de către instanțele de judecată, s-a acționat contrar art. 61 alin. (1) și 192 ale Codului de procedură civilă, art. 6 §1 CEDO.

Prin hotărârea din 18 mai 2022 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, cererea de chemare în judecată depusă de Valeriu Cernalev împotriva Ministerului Justiției al R. Moldova s-a admis parțial. S-a încasat de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Valeriu Cernalev suma de 60 000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral și suma de 2 500 de lei, cu titlu de compensare a cheltuielilor de judecată, iar în total suma de 62 500 de lei.

În rest, acțiunea înaintată de Valeriu Cernalev a fost respinsă, ca fiind neîntemeiată (f.d. 106).

La 23 mai 2022, în interiorul termenului prevăzut la art. 362 din Codul de procedură civilă, reprezentantul Ministerului Justiției al R. Moldova, Alexandru Vicol, a declarat apel împotriva hotărârii din 18 mai 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru (f.d. 117), iar la 08 august 2022, a depus cererea de apel motivat (f.d. 122-128).

Prin decizia din 07 februarie 2023 a Curții de Apel Chișinău s-a respins cererea de apel declarată de Ministerul Justiției al R. Moldova și s-a menținut hotărârea din 18 mai 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru emisă în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată înaintată de Valeriu Cernalev împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile și repararea prejudiciului moral, precum și compensarea cheltuielilor de judecată (f.d. 149, 150-167).

Pentru a decide astfel, verificând legalitatea și temeinicia hotărârii contestate, prin prisma motivelor invocate în apel, cât și a materialelor cauzei, instanța de apel a conchis că concluziile primei instanțe, sunt în corespundere cu circumstanțele cauzei, iar normele de drept material au fost aplicate corect.

Instanța de apel a reținut că perioada care urmează a fi luată în considerație la examinarea termenului rezonabil la examinarea cauzei invocate de Valeriu Cernalev, este determinată de momentul depunerii cererii de chemare în judecată, care este 11 mai 2012. Totodată, instanța de apel a constatat că termenul de examinare a cauzei invocat de către Valeriu Cernalev include și intervalul de timp când examinarea cauzei a fost suspendată de drept în temeiul Dispoziției nr. 1 din 18 martie 2020 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, ceea ce justifică imposibilitatea instanțelor de judecată de a examina cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Valeriu Cernalev, coreclamant Grigore Galbura privind repararea prejudiciului, în legătura cu starea de urgență declarată pe întreg teritoriul R. Moldova, cât și instituirea regimului special de lucru.

Astfel, din analiza raportului întocmit de Judecătoria Orhei, sediul Șoldănești, derivă că termenul total de examinare a cauzei cu privire la repararea prejudiciului material și compensarea cheltuielilor de judecată a constituit mai 2012–martie 2021. Prin urmare, instanța de apel a constatat că termenul rezonabil de examinare a cauzei de repararea prejudiciului intentată la acțiunea lui Valeriu Cernalev nu a fost respectat, și, în consecință, a fost încălcat dreptul acestuia la judecarea cauzei în termen rezonabil. Or, deși litigiul inițiat de Valeriu Cernalev este unul de reparare a prejudiciului material, acesta a fost judecat în termen de 8 ani și 10 luni, 7 ani doar în prima instanță, termen, care este unul nejustificat și exagerat de mare, cu excepția perioadei 14 februarie 2017–28 iulie 2017, când a fost suspendat procesul, în legătură cu dispunerea efectuării expertizei, perioadă care a fost considerată una rezonabilă.

Colegiul civil a menționat, că la examinarea cauzei privind constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei, se va lua în calcul criteriile de apreciere a tergiversării judecării cauzei și anume complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului, conduita instanței de judecată și importanța procesului pentru reclamant.

Instanța de apel în urma analizei raportului prezentat de către Judecătoria Orhei, sediul Șoldănești, a reținut că Valeriu Cernalev a depus acțiune de reparare a prejudiciului material, în proces fiind antrenați în calitate de coreclamant Grigore Galbura, pârât SA „Baza de Transport Auto-29 Șoldănești”, intervenient accesoriu Gheorghe Muștuc și prin urmare cauza dată nu este una complexă, ca să necesite 8 ani și 10 luni pentru examinare. Totodată, cauza civilă a fost examinată o singură dată la instanța de fond, iar la instanța de apel și instanța de recurs a câte două ori/fiecare și o dată în ordine de recurs în procedura de revizuire.

Referitor la comportamentul reclamantului Valeriu Cernalev, din raportul prezentat de instanța de fond a rezultat că acesta a avut un comportament activ în cadrul procesului, fiind prezent personal în ședințele de judecată, cât și avocatul acestuia, însă, din cauza solicitărilor participanților la proces de prezentare a probelor, de efectuare a expertizei și alte demersuri, examinarea cauzei a fost amânată. Totodată, s-a stabilit că, ședințele de judecată au fost amânate inclusiv și la solicitarea pârâtului și intervenientului accesoriu, rezultând un comportament necorespunzător al acestora. Instanța a reținut și faptul că unele ședințe de judecată nu au avut loc și din cauza instanței, motivele amânării fiind diverse: delegarea judecătorului la seminare; concediu medical, redistribuirea cauzei de trei ori în instanța de fond, inclusiv și în instanța de recurs; concediu anual a judecătorului.

Instanța a notat că, responsabilitatea principală pentru judecarea cauzei și pentru desfășurarea rapidă a unui proces îi revine instanței de judecată, în speță instanțele de judecată nu au demonstrat diligență în gestionarea cauzei a cărei tergiversare s-a solicitat a fi constatată, iar transmiterea cauzei la rejudecare de mai multe ori, pe motive de procedură (admiterea unor încălcări procedurale care nu puteau fi corectate de instanța ierarhic superioară), demonstrează că dreptul reclamantului la judecare în termen rezonabil a cauzei a fost încălcat.

Un alt criteriu de apreciere a încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei este miza reclamantului în obținerea unei soluții judecătorești de recuperare prejudiciului material cauzat.

Colegiul civil a reținut că reclamantului nu îi poate fi imputată examinarea excesiv de lungă a acțiunii civile, pe motivul valorificării drepturilor procedurale prevăzute de legislația în vigoare prin înaintarea diferitor cereri, or, ultimul nu a formulat cereri de amânare a cauzei, sau altfel de cereri, ce ar duce la tergiversarea examinării cauzei. Mai mult ca atât, respectarea termenului rezonabil de judecarea cazului se asigură de către instanță, și respectiv nu poate fi pusă pe seama participantului la proces.

În consecință, având în vedere perioada examinării cauzei civile, de atitudinea părților la judecarea cauzei, de complexitatea cauzei, precum și miza (interesul) pentru reclamant în examinarea acțiunii, Colegiul civil a conchis că prima instanță corect a constatat că Valeriu Cernalev a avut parte de o justiție inefficientă, fiindu-i încălcat dreptul la judecare în termen rezonabil a cauzei sale, examinarea cauzei civile durând mai mult de 106 de luni.

Instanța de apel a respins argumentul Ministerului Justiției al R. Moldova cu referire la faptul că, instanțele de judecată au respectat cu strictețe dreptul părților litigioase la examinare în termen rezonabil a cauzei, precum și în comportamentul acestora nu se denotă o oarecare lipsă de diligență, or, la caz, a fost încălcat termenul

rezonabil de judecare a cauzei civile care a durat mai bine de 8 ani, iar prin prisma prevederilor art. 5 alin. (1) din Legea nr. 87 din 21.04.2011, ca urmare a constatării faptului că a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei, instanța de judecată a decis asupra acordării unei satisfacții echitabile de la bugetul de stat în contul reparării prejudiciului moral.

La fel, instanța de apel a respins și argumentul privind practica judiciară invocată de Ministerul Justiției, așa cum litigiul în prezenta speță este diferit, dar și practica judiciară cu o speță anume, nu poate constitui precedent judiciar.

Referitor la cuantumul prejudiciului moral stabilit de instanță pentru a-i fi acordat reclamantului, instanța de apel a reiterat că unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că indemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire. În temeiul jurisprudenței CtEDO, acest criteriu se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit, iar cuantumul despăgubirilor trebuie astfel stabilit, încât acesta să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victimele daunelor.

Respectiv, în litigiul dedus judecării, Colegiul civil a considerat că suma de 60 000 de lei reprezintă satisfacție echitabilă pentru repararea prejudiciului moral cauzat prin încălcarea termenului rezonabil de examinare a cauzei civile cu privire la repararea prejudiciului material.

În consecință, Colegiul a concluzionat că prima instanță a dat apreciere completă, obiectivă și sub toate aspectele probelor, iar hotărârea contestată este legală și întemeiată, adoptată cu respectarea drepturilor și intereselor legale a participanților la proces.

Referitor la alegațiile apelantului indicate în cererea sa de apel, instanța a accentuat că toate argumentele și afirmațiile invocate sunt lipsite de suport juridic, sub toate aspectele au fost examinate de prima instanță, iar instanța de apel le-a apreciat ca fiind inconsistente și fără raționament valabil circumstanțelor speței. Totodată, apelantul, utilizând calea de atac nu a prezentat în instanța de apel probe, pe care nu a avut posibilitatea să le prezinte instanței de fond și care ar fi de natură să infirme concluziile expuse în hotărârea contestată, iar esența tuturor alegațiilor din apel fiind neîntemeiate au fost respinse de către instanța de apel.

La 30 martie 2023, reprezentantul Ministerului Justiției al R. Moldova, Alexandru Vicol, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei din 07 februarie 2023 a Curții de Apel Chișinău și hotărârii din 18 mai 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii ca neîntemeiată (f.d. 170-175).

În motivarea recursului, recurentul a menționat că concluziile instanței de apel derivă din aprecierea eronată a normelor de drept material ce reglementează examinarea acțiunilor privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei. Astfel, statul răspunde eventual patrimonial pentru prejudiciul adus persoanei prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, iar elucidarea cazurilor și condițiilor de răspundere patrimonială se face printr-o lege specială – Legea nr. 87 din 21 aprilie

2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești.

Indică că, conform prevederilor art. 1 alin. (1) și alin. (2) din Legea nr.87, scopul prezentei legi este crearea în Republica Moldova a unui remediu intern eficient de apărare a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei. Aplicarea și interpretarea termenilor din prezenta lege se fac prin prisma legislației naționale, a prevederilor Convenției Europene pentru apărarea Drepturilor Omului și a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului. Astfel, respectiva cauză fiind supusă controlului justeții duratei procedurilor, în baza Legii nr. 87, a fost apreciată în mod eronat de către Curtea de Apel Chișinău, ca o încălcare a dreptului intimatului la judecarea cauzei în termen rezonabil. În acest sens, a fost introdus în legislația procesual civilă art. 192 din Codul de procedură civilă, prin care s-a acordat participanților la proces dreptul de a înainta o cerere de urgentare a examinării pricinii, în scopul respectării termenului rezonabil de judecare a cauzei.

Reține că, instanța de fond a apreciat arbitrar poziția participanților procesului și nu a luat în calcul argumentul invocat de către reprezentantul Ministerului Justiției în ceea ce vizează prezența unei cereri de accelerare a examinării pricinii potrivit art. 192 din Codul de procedură civilă. În litigiul supus controlului rezonabilității duratei procedurilor, a fost depusă o cerere de accelerare la 25 ianuarie 2018, care a fost respinsă prin încheierea Judecătoriei Orhei, sediul Șoldănești din 29 ianuarie 2018, fapt ce confirmă rezonabilitatea duratei procedurilor respective până la acea dată. Însă, instanța de fond a dispus constatarea încălcării dreptului intimatului la examinarea cauzei într-un termen rezonabil, pentru ansamblul procedurii de examinare a cauzei.

Reieșind din materialele cauzei, analizând raportul motivat, consideră eronată opinia instanței de fond cu privire la temeinicia reparării prejudiciului moral în contextul constatării încălcării dreptului la examinare a cauzei în termen rezonabil. Susține că în speță nu există careva motive de tergiversare a examinării cauzei civile, or, însăși respectarea întocmai a procedurii din partea instanțelor de judecată naționale, cu asigurarea respectării drepturilor participanților la proces, nu poate fi privită drept tergiversare a examinării cauzei

Totodată, instanțele deși au admis acțiunea, au învederat că au avut loc amânări determinate de participanții la proces, însă acestea au fost întemeiate. De asemenea, instanțele au menționat că numirea ședințelor de judecată a fost stabilită în termeni consecutiv reduși, ședințele fiind stabilite rezonabil, în intervale reduse de timp, cu respectarea echilibrului între drepturile participanților la proces și procedurile ce se impun, amânările fiind admise întru respectarea exercitării drepturilor procedurale a părților în proces.

Invocă că, instanța de fond, în mod eronat, nu a analizat esența necesității excluderii tuturor perioadelor, ceea ce nu pot fi calculate prin intermediul Legii nr. 87/2011. Astfel, perioadele ce urmau a fi excluse din calcul sunt: neprezentarea tuturor participanților la proces (18.06.2012, 17.01.2013, 09.12.2016, 16.10.2017, 23.04.2018, 26.06.2018); cereri din partea reclamantului Valeriu Cernalev și/sau reprezentantul acestuia, ce au determinat amânarea ședinței (04.12.2012,

07.03.2013, 09.04.2013, 04.03.2015, 23.10.2017, 18.05.2018); în perioada 29 februarie 2018 – 14 martie 2018 judecătorul Lavciuc Elvira s-a aflat în concediu anual de odihnă; în perioada 07 august 2018 – 28 septembrie 2018 judecătorul Lavciuc Elvira s-a aflat în concediu anual de odihnă; Curtea de Apel Chișinău și-a sistat activitatea, din motiv de forță majoră (27.02.2020); urmau a fi examinate și cererile din partea pârâtului și/sau reprezentantul acestuia, ce au determinat amânarea ședinței (07.05.2013, 31.05.2013 – proces suspendat până la 28.01.2015, 17.06.2015 – proces scos de pe rol până la 08.02.2016, 26.04.2016, 08.11.2016, 09.12.2016, 14.02.2017 – proces suspendat până la 28.07.2017, 23.11.2017, 06.01.2018, 21.03.2018, 11.04.2019). Referitor la perioada cât procesul a fost suspendat sau scos de pe rol, nu urma a fi calculată o perioadă a procedurilor, deoarece efectiv nu se realizează o curgere procedurală a unui termen. Prin urmare, instanțele nu au analizat corect durata examinării cauzei și rezonabilitatea duratei procedurilor.

Astfel, perioadele calculate, prin excluderea, în mod firesc, a tuturor perioadelor prelungite, neimputabile instanței, în sensul duratei procedurilor, sunt următoarele: Judecătoria Orhei, sediul Șoldănești (1 an, 9 luni, 21 de zile); Curtea de Apel Chișinău (5 luni, 26 de zile); Curtea Supremă de Justiție (3 luni, 29 de zile); Curtea de Apel Chișinău (2 luni, 4 zile); Curtea Supremă de Justiție (6 luni, 6 zile), iar în total: 3 ani, 3 luni, 23 de zile.

Reiterează că, instanțele judecătorești au respectat cu strictețe dreptul părților litigioase la examinare în termen rezonabil a cauzei, precum și în comportamentul acestora nu se denotă o oarecare lipsă de diligență. De asemenea, instanța de fond urma să aprecieze termenul, cu evidențierea faptului că o parte consistentă din acesta, procesul a fost efectiv suspendat, fiind imposibilă includerea în calculul dat, a acelei perioade. Ca un exemplu pentru speța dată, ar fi o altă cauză Latu Vasile și Mîțu Vitalie împotriva Ministerului Justiției, unde instanța de apel a respins pretențiile reclamantilor cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin examinarea în termen nerezonabil a cauzei.

Menționează că, termenul rezonabil urma a fi apreciat în coroborare și cu termenii prevăzuți de legislația procesual civilă, fiind stabiliți în vederea asigurării desfășurării procesului cu respectarea unor principii fundamentale ale dreptului procesual civil, cum ar fi: principiul disponibilității, principiul contradictorialității și egalității în drepturi a participanților la proces, reglementări prevăzute de art. 26, 27 din Codul de Procedură Civilă, principii care în ansamblul lor materializează dreptul părții la un proces echitabil.

Consideră eronată aprecierea oferită de către Curtea de Apel Chișinău, în ceea ce vizează poziția instanței de fond cu privire la necesitatea reparării prejudiciului prin acordarea satisfacțiilor pecuniare, or, Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 nu acordă dreptul în mod automat la repararea prejudiciul moral, în lipsa dovezilor că persoana a suferit un prejudiciu în urma încălcării dreptului garantat de lege cu referire la cauza respectivă. Este important ca instanța să motiveze circumstanțele cauzei care justifică acordarea unei retribuiții de prejudiciu invocat ca suferit, aceasta să nu fie doar una teoretică și iluzorie.

Precizează că, în unele situații acordarea de satisfacții pecuniare nu constituie o regulă generală, dar fiind o excepție de la această regulă, fapt prevăzut în art. 5 din

Legea nr. 87, care prevede expres că la constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, instanța de judecată poate decide simpla constatare a încălcării dreptului reprezintă prin sine o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral. Prin urmare, reieșind din circumstanțele cauzei și de comportamentul participanților la proces, poziția Curții de Apel Chișinău și a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru a fost una eronată. La caz, simpla constatare a încălcării dreptului deja reprezintă prin sine o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral pretins a fi suferit.

În conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Cu referire la termenul de declarare a recursului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că Curtea de Apel Chișinău a pronunțat dispozitivul deciziei la 07 februarie 2023.

La 05 aprilie 2023, copia deciziei din 07 februarie 2023 a Curții de Apel Chișinău a fost expediată în adresa participanților la proces, fapt confirmat prin scrisoarea de însoțire respectivă și extrasul din poșta electronică (f.d.168, verso-recto). La caz, reprezentantul Ministerului Justiției al R. Moldova, Alexandru Vicol, la 30 martie 2023, în termenul stabilit de lege, a depus recursul împotriva deciziei instanței de apel (f.d. 170-175).

Curtea Supremă de Justiție, la 24 mai 2023, a expedit în adresa intimatului copia recursului, cu înștiințarea despre posibilitatea depunerii referinței, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire, anexată la materialele dosarului (f.d. 178).

Conform art. XI alin. (1) și (3) din Legea pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, cu excepția art.IV, V pct.1–9 și 11–16 și art. VII, care vor intra în vigoare la 01 septembrie 2023.

Recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Din sensul normei de drept enunțate, urmează că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale, cu excepția temeiurilor în baza cărora se vor examina recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi. Respectiv, recursul declarat de reprezentantul Ministerului Justiției al R. Moldova, Alexandru Vicol, a fost depus până la data intrării în vigoare a Legii pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, și va fi examinat în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Examinând temeiurile recursului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține următoarele.

Temeiurile de declarare a recursului sunt prevăzute la art. 432 alin. (2), (3), alin. (4) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului.

În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4).

Instanța de recurs reține, că examinarea admisibilității recursului presupune verificarea conformității temeiurilor invocate în cererea de recurs cu temeiurile prevăzute în art. 432 din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului.

La caz, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că argumentele invocate în cererea de recurs nu se încadrează în limitele stabilite de norma indicată, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei contestate or, motivele recursului sunt similare celor invocate în cadrul judecării cauzei, asupra căror instanța de apel s-a pronunțat.

Dezacordul recurentului cu decizia instanței de apel, relatarea situației nu constituie un temei de casare a deciziei contestate or, recursul exercitat conform Secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

Totodată, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că, potrivit regulilor din Secțiunea a II-a din Capitolul XXXVIII Codul de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 din Codul de procedură civilă.

Din recursul declarat nu rezultă că instanța a apreciat arbitrar probele.

În acest sens Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa constantă statuează că, dreptul de acces la instanțe nu este absolut. Există limitări implicit admise (Golder împotriva Regatului Unit, p.38; Stanev împotriva Bulgariei (MC), p. 230). Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (Luordo împotriva Italiei, p. 85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (Levages Prestations Services împotriva Franței, p. 45).

La fel, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (a se vedea *Helmens c. Suediei* 9 octombrie 1991, § 31, Seria A, nr. 212-A).

În conformitate cu art. 440 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, în cazul în care se constată existența unuia dintre temeiurile prevăzute la art. 433, completul din 3 judecători, printr-o încheiere irevocabilă adoptată în lipsa părților, declară recursul inadmisibil.

Încheierea privind inadmisibilitatea recursului, care conține sumar faptele cauzei, motivele și temeiul inadmisibilității, se publică pe pagina web oficială a Curții Supreme de Justiție și se expediază părților.

Având în vedere cele expuse mai sus, recursul declarat de reprezentantul Ministerului Justiției al R. Moldova, Alexandru Vicol, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului și drept urmare, este inadmisibil.

În conformitate cu art. 270 și 440 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Se consideră inadmisibil recursul declarat de reprezentantul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Alexandru Vicol.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte, judecător

Aliona Miron

judecători

Oxana Parfeni

Ion Malanciuc